

Омн. Образов. 2-е. Съгласие
Мукв

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Година XVIII.

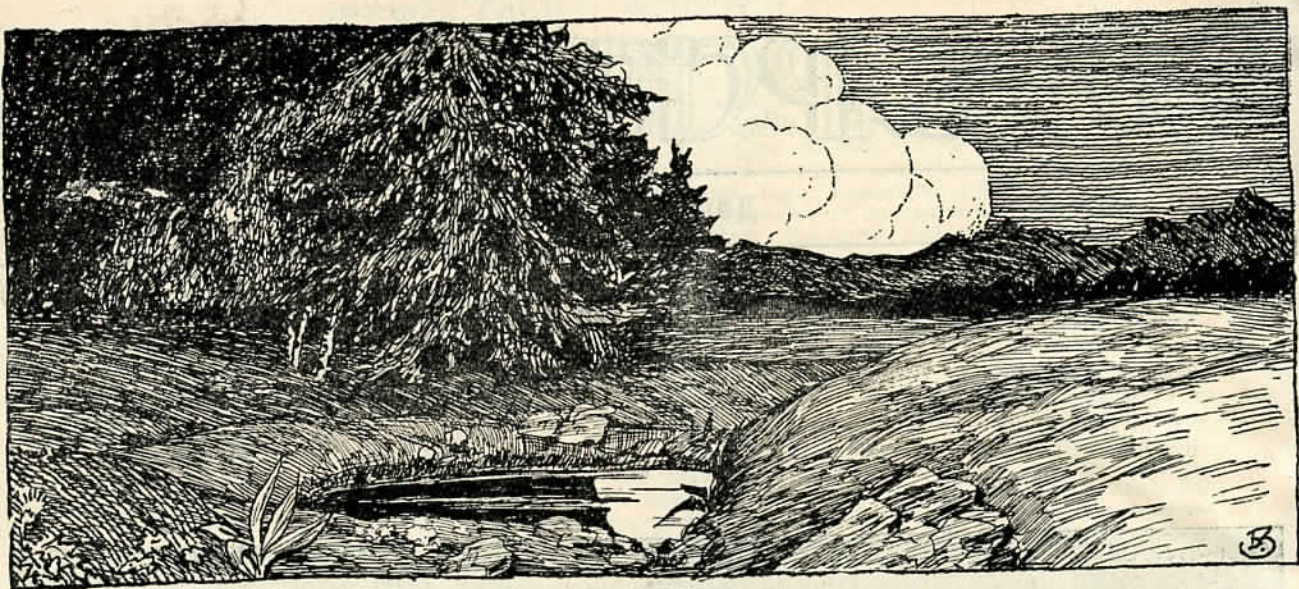
Декемврий — 1926

Книга 10

Гвашъ В. Захаревъ

РУПИТЪ

ЗИМЕ ПРЕЗЪ РИЛА

Пренощуваме въ Мала църква. Около мъждеящата лампа въ опушената стая на кръчмицата наседали здрави планинци, подпръли съ ржце глави и слушатъ насъ, които трѣбваше на другия день да прехвърлимъ висинитѣ и достигнемъ Рилския манастиръ. Задаватъ се въпроси, не се дочакватъ отговори. Колко има до Окадинъ камъкъ, до Плочицитѣ и Водораздѣла, какъ е пѣтя и издържа ли снѣга по Лѣва рѣка?

Очудено ни поглеждатъ селянитѣ, тѣзи синове на планината, които така добре познаватъ своятъ роденъ кѣтъ. На всѣкому се чете въ очитѣ — не ходете, страшно е тамъ горе презъ зимата, може нѣкой да загине.

— Снѣга е дълбокъ и ровъкъ, се обаждатъ другъ, а къмъ Камико достига и до поясъ — Момчета и азъ ще тръгна съ васъ утре, ще ви изведе поне до Камико. Тамъ сега е пусто, нѣма ни пѣтъ, ни пѣтека. Сами ще се загубите, па отъ тамъ на горе Господъ да ви пази.

Отпадналото настроение у насъ изчезва за мигъ. Обръщаме се радостни и приемаме съ благодарностъ готовността на добрия бай Иванъ, кръчмаря, да ни помогне въ тѣзи зимни февруарски дни.

Загасва постепенно огнеца въ камината, единъ по единъ изчезватъ въ непрогледната тъмнота гоститѣ, и ние оставаме сами, свити до печката, всѣки унесенъ и замисленъ.

Къмъ 4 часа сутринята бай Иванъ ни събужда. Отварятъ се широко дървенитѣ крила на пѣтнитѣ врата и ние се загубваме въ пу-

ститѣ и тъмни улички на непробудилото се още селце.

— Следъ мене, по моитѣ стѣпки ще вървите момчета, командва водача, въоръженъ съ дългъ прѣтъ и торба презъ рамо.

Тръгваме бавно, а снѣга вали, вали и не спира. Той е тукъ още сухъ и мекъ, а кракътъ пропада дори до колене. Нищо не се вижда, гжста, непроницаема мъгла покрива всичко.

Замислени и мълчаливи достигаме до нѣкакъвъ дървенъ мостъ, препреченъ надъ бързъ планински потокъ.

— До тукъ бѣше зорѣтъ, сега сме добре, точно на пѣтя, казва водачътъ. Седнете и починете, защото сетне до Камико нѣма спиране.

И пакъ тръгваме напредъ, пакъ безъ пѣтъ въ дълбокия снѣгъ. Следъ два часа мъглата се раздвижва, очиства се и предъ насъ се мерватъ мъртви и безмълвни скали, застанали като сфинксове отъ дветѣ страни на дефилето. Снѣгътъ става все по-дебелъ и съ мжка достигаме до Окадинъ камъкъ. Тукъ въ полусрутена и изоставена пастирска колиба намираме подслонъ и подкрепяме изгубенитѣ си сили съ малко топълъ чай.

Часътъ е още десетъ преди обѣдъ, но деньтъ е мраченъ. Мъгливѣ се гонятъ по канаритѣ, блѣскаятъ се по върховетѣ и чезнатъ въ далечината. Сгушени на заветъ въ колибата ние топлимъ вкочанясали ржце и гледаме какъ снѣгътъ бавно заравя нашитѣ стѣпки.

Едночасовата почивка ни възвръща настроението, въ колибата става приятно, но време за губене няма. Зимния още ден е малък, а манастирът далечъ.

Бай Иванъ реши да ни придружи чакъ до Водораздѣла. Той ясно схващаше, като добъръ познавачъ на планината, лошото положение въ което бихме изпаднали ако ни оставеше тукъ сами на произвола на сѣдбата. Времето съвсемъ не бѣше сигурно. Само следъ часъ може би то можеше да се промѣни.

Прѣвъ трѣгва единъ отъ нашитѣ другари. Не се минава малко и чуваме силенъ, предупредителенъ гласъ — „Внимавайте, нагъваме въ морена?“ Още не довѣршилъ и ние виждаме да стърчи само главата му надъ бѣлата снѣжна покривка. Съ голѣми усилия го измѣкваме отъ пропастьта и вече съвсемъ предпазливо и бавно се движимъ напредъ.

Времето се съвсемъ проясни. Видгата се мъгливъ отъ върховетѣ, единъ следъ други се изправятъ бѣлитѣ Рилски великани. Слъцето свети ослѣпително, хиляди звездички трептятъ, гонятъ се и отскачатъ по заснѣженитѣ сега и пусти поляни. Мжкитѣ ни стократно се възнаграждаватъ отъ дивнитѣ зимни гледки на Рила.

Така достигае до подножието на Кобирино бранище. Тукъ ни напуска добрия планинецъ, бай Иванъ, който се сбогува набърже и се загубва по старитѣ стѣпки.

Часътъ е вече четири следъ обѣдъ. Пжтътъ става все по-труденъ, снѣгътъ все по-дълбокъ, а у насъ не остава вече ни капка сила. Времето просто лети, а ние нѣкъде не само че не можемъ да ходимъ, но трѣбва да лазимъ на колене и съ длани, опрени на снѣга. Така е по-леко, но ржцетѣ изтиватъ и мръзнатъ брѣже. Опитваме дебелината на снѣга, но напразно. И борчета, и клекове спятъ сега спокойно подъ бѣлата покривка и сѣнуватъ за пролѣтъ. А около насъ пада сдрачъ, отъ изтокъ, отъ къмъ западъ, отъ всѣкъде наново се раждатъ мъгливъ, разтатъ, надигатъ се и катъ нѣкоя странна приказна майка спокойно и тихо забулватъ въ пазвитѣ си ледения страшенъ сега синъ — Балкана.

Студени трѣпки преминаватъ по тѣлото ни. Настава дълга зимна нощъ въ планината, а манастирътъ е още толкова далечъ. Въ тѣзи минути ние търсимъ Гога, търсимъ закрилата на покровителя на планината — св. Ивана Рилски.

Събираме последни сили да прехвърлимъ височинката и слеземъ къмъ Сухото езеро, дето почва гората. Тамъ по бихме леко прекарали нощта и само тамъ бихме могли да се спасимъ.

Така и стана. Почти въ тъмно пристигае на Кръста. Радостенъ викъ се разнася въ настѣпилата вече нощъ, викъ на спасение. Нѣкакви нови сили ни окрилятъ и ние поемаме къмъ езерото. Нищо не ни спира вече, мъгливъ не сж препятствие за насъ. Усилваме крачкитѣ и вървимъ въ лѣво, все по слабо очертаващата се рѣчица, до която е лег-

Зима въ Пиринъ

налъ сега страшенъ снѣгъ, напластилъ се въ хиляди разнообразни хълмчета.

Избираме единъ високъ и клонестъ боръ, настреща минаваме по снѣженъ мостъ рѣчицата и оставаме тукъ на бивакъ.

Часътъ е миналъ шестъ. Около насъ е тъмна зимна нощъ. Всички сваляме раници и се захващаме на работа. Едни дълбаятъ колиба въ снѣга, други събиратъ сухи клони, сечатъ дърва. Нѣкакъ странно заблѣсва огнѣтъ въ тая снѣжна рилска пустиня, странно се оглеждатъ и задремали борове, странно играятъ и нашитѣ сенки около пламтящия и буенъ огнѣ.

Всички мълчатъ, всѣкой се натиска да бже по близко до огнѣ. Колко сж скромни

желанията ни. Само малко топлинка. Човѣкъ трѣбва да бжде понѣкога всрѣдъ природата, изоставенъ отъ всичко, за да види колко малко му липсва за да бжде щастливъ. Съвсемъ, съвсемъ малко. Ту обръщаме гърба, ту лицето. Все нѣкъде, все на нѣкой отдалеченъ край на тѣлото ще ни бжде студено. Натѣгватъ уморени клепки, задремваме, засънуваме както борѣтъ за палмата на югъ, засънуваме за лѣтни дни въ низината, но студѣтъ и свирепия нощенъ вѣтрѣ не ни оставатъ дълго да мечтаемъ, щипятъ ни по ушитѣ, по носа и като остри игли преминаватъ по тѣлото.

А нощта е дълга и непрогледна.

Къмъ петъ часа прибираме багажа и тръгваме. Така ни заварватъ блѣдо-червенитѣ лъчи на планинското слънце. Где да чуемъ сега поне гласъ на птичка, и звѣроветѣ бѣха се изпокрили и заминали къмъ низинитѣ.

Едва къмъ единадесетъ часа преминава-

ме Кукулицитѣ за да се надвесимъ къмъ Кирилова поляня.

Най-после мжитѣ се привършватъ. Далечъ нѣкъде долу, обкръжена съ високи и стройни борове се зърва малката полянка.

— Кирилова поляна, Кирилова поляна!

Незнамъ дали съ такава радостъ нѣкога не сж поздравили и Ксенофоновитѣ войници морето.

На гърбъ, по ржце, съ преметане, съ изпокжсани гащи пристигаеме най-после желанното мѣсто. Тукъ кракѣтъ стѣпва на равно, снѣгѣтъ става все по-тънъкъ, докато къмъ Студената чешма се изгубва и се промѣня въ лепкава калъ. По южнитѣ и стрѣмни склонове на Рила не се забелѣзва ни снѣжинка. Сѣкашъ тукъ бѣ настѣпила отдавна пролѣтъ.

Дърветата рѣдѣятъ, кржгозора се разширява, а ето предъ насъ и затворенитѣ крепостни стени на светата Рилска Обитель.

СИНИЯ ЦВѢТЪ НА ПЛАНИНИТѢ

Защо сж сини планинитѣ когато сме далечъ отъ тѣхъ? Сигурно въ приказкитѣ на народитѣ, които ѣжкове сж гледали далечнитѣ сини планини, намирали сж подслонъ въ тѣхъ и сж водили борба съ стихийтѣ имъ, отдавна е даденъ хубавъ отговоръ, пълненъ

голѣма истина — че човѣкъ обича планинитѣ. —

Приема се, че вселената е изпълнена на всѣкъде съ газообразна материя, наречена етеръ. Той прониква въ всички тѣла и е единствения мостъ — посредникъ между милиони-

тѣ звезди, обсипващи небесния сводъ.

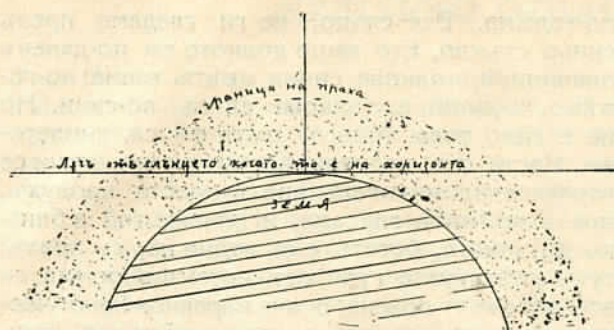
Когато въ едно тѣло, частицитѣ на което сж свързани съ еластични сили, накараме по единъ или другъ начинъ нѣкои отъ тѣхъ да трептятъ, то тѣхното колебание се предава отъ частица на частица посредствомъ прѣгавитѣ сили, които ги свързватъ и по такъвъ начинъ се поражда вълнообразно движение въ тѣлото, подобно на воднитѣ вълни или на нива разлюлѣна отъ вѣтъра. Етера е именно такава среда; въ дадено мѣсто, ако

Зима въ Пиринъ

съ наивностъ и красота — ако азъ знаехъ тази приказка бихъ предпочелъ по-напредъ нея да разкажа; тя ако и да не дава истината за насъ, поне крие въ себе си друга много по-

бжде разколебанъ, той започва едно разпространение на вълни въ всички посоки, които попаднали въ окото ни раздразватъ зрителния нервъ и създаватъ впечатление за свѣтлина

Броят на трептенията на етера въ една секунда е най-разнообразенъ. Споредъ това и дължината на вълнитѣ е различна. Между вълнитѣ съ различна дължина, нашето око схваща само вълни, заключени въ даденъ интервалъ голѣмина. Най-дългитѣ вълни, които можемъ да възприемемъ непосредствено иматъ около 8 десетохилядни

отъ милиметра дължина, а най-къситѣ — 4 десетохилядни. И когато въ окото ни паднатъ свѣтлинни лъчи на които вълновата дължина е къмъ 8 десетохил. отъ милиметъра, то имаме впечатление за червена свѣтлина, а когато дължината на вълната е два пѣти по-къса — около 4 десетохил. отъ милиметъра — виждаме лъчитѣ виолетови. Всички вълни, чиито дължини се съдържатъ между казанитѣ гранични дължини дразнятъ окото и даватъ впечатление за останалитѣ цвѣтове на джгата. Небесната джга дава всичкитѣ прости цвѣтове, които можемъ да схванемъ съ окото си. Най-често ние възприемаме не дразненія само отъ лъчи съ опредѣлена дължина на вълната, а комбинация отъ нѣколко прости колебания; разнообразието на тия комбинации се дължи както на съставящитѣ ги вълни, така и на силата имъ. По този начинъ, макаръ въ джгата да се наброяватъ седемъ цвѣта, комбинациитѣ имъ сж безкрайно много и сж достатъчни да дадатъ онова разнообразие отъ цвѣтове, сж-

ществуваше въ природата.

Слънцето, което се намира на 150 мил. клм. далечъ отъ дъщеря си — земята, и изпраща бѣлата свѣтлина на деня. Тя е сложна и съдържа въ себе си всички видими прости лъчи отъ виолетовия до червения. Ние ги възприемаме или направо отъ Слънцето или косвенно, посредствомъ всичко, което е осветено отъ тѣхъ и има способността да ги отразява. Винаги слънчевитѣ лъчи преди да дойдатъ до насъ трѣбва да минатъ презъ въздушния океанъ, обгръщащъ Земята и достигатъ до доста голѣма височина, и на чието дъно ние живѣемъ. Презъ тоя си пѣтъ тѣ срещатъ въздушни частици, водни пари и прахолинки; тогава съ тѣхъ настѣпватъ промѣни, не еднакво голѣми обаче за всичкитѣ видове прости лъчи. Тѣ се отразяватъ о спомнатитѣ въздушни частици, прахолинки и

пр., като частъ отъ тѣхъ се поглъща и превръща въ топлина енергия. Така, листата на дърветата отразяватъ зеленитѣ лъчи, а всички останали поглъщатъ, на което се дължи хубавата зеленина на гората. При това поглъщането е толкова по-голѣмо, колкото дължината на вълната е по-малка. Най-малко се поглъщатъ червенитѣ лъчи — които иматъ най-голѣма дължина на вълната. Но то зависи и отъ пѣтя, който има да мине свѣтлината — ако минава по чистъ и късъ пѣтъ, поглъщането е по-малко. Ето защо, колкото слънцето е по-близо до хоризонта, толкова получаваната отъ него свѣтлина е по-слаба и богата съ червени лъчи. По точно червенината се дължи на това, че всички останали лъчи, близки до виолетовитѣ се поглъщатъ много повече отъ атмосферата. Приложеніи чертежъ ясно

Еделвайсъ

показва, че при изгрѣвъ и залѣзъ слънце лъчитѣ иматъ да минаватъ най-дълъгъ и най-богатъ съ прахъ и водни пари пѣтъ.

На това свойство на червенитѣ лъчи да проникватъ най-далечъ се дължи и употребя-

ването на червени фенери за сигнали.

Въздушните частици — молекули играят особена роля за минаващата през тях свѣтлина съ своята голѣмина. Английският ученъ Лордъ Келвинъ показва, че синия цвѣтъ на небето се дължи именно на влиянието върху свѣтлината, оказано отъ споменатитѣ молекули. Когато срѣдъ рой въздушни молекули падне бѣла свѣтлина, дължината на вълната на синитѣ лъчи се намира въ такова отношение съ диаметра на въздушните молекули, че частъ отъ лъчитѣ се разсейва по всички посоки — и ние виждаме небето синьо, тъй както понѣкога изворната вода размесена съ дребни твърди частици има опаловиденъ цвѣтъ, когато е огрѣна. Поради това свойство на въздуха съ право можемъ да наречемъ цвѣта му синъ, който при това е толкова по-интензивенъ, колкото е по-голѣма дебелината на въздушния слой.

Въ високитѣ планини синия цвѣтъ на небето има виолетовъ оттенъкъ, поради влиянието на тъмнина отъ между планетното пространство, тъй като тукъ атмосферата е изтънѣла. Тамъ свѣтлината не е обедняла отъ къмъ лъчи съ къси вълни, каквито сж синитѣ и затова действува много по-силно върху организма на човѣка, обгаря лицето и придава здравъ, бронзовъ планински цвѣтъ на кожата.

Ние винаги виждаме предметитѣ презъ въздушна преграда и колкото тя е по-дебела, т. е. колкото по-далечъ сж тѣ отъ насъ, толкова интензивността на синевината ѝ ще е

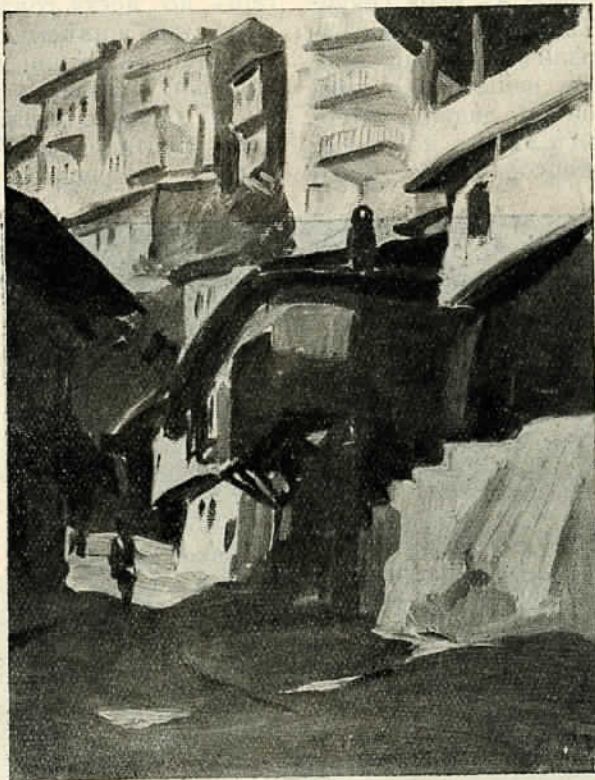
по-голѣма. Все сжщо, че ги гледаме презъ синьо стъкло. Ето защо колкото сж по-далечъ планинитѣ, толкова синия цвѣтъ взема по-голѣмо надмощие, толкова тѣ сж по-сини. Но не е само това. Много пжти тѣ сж виолетови. Частъ отъ падналитѣ върху тѣхъ лъчи се отразяватъ, минаватъ презъ пласта въздухъ, презъ който ги гледаме, и понеже той е близко до земята, богатъ е съ водни пари и прахъ; тукъ свѣтлината губи отъ интензивността си все повече и повече, обаче неравномѣрно: червенитѣ лъчи падатъ до насъ най-малко изгубили отъ силата си. Така че ако не е разсейването на синитѣ лъчи отъ атмосферата, щѣхме да виждаме далечнитѣ предмети червени. А знае се, че когато паднатъ едновременно сини и червени лъчи въ окоето ни, получава се впечатление за виолетова свѣтлина.

Отъ комбинирането на червения цвѣтъ на планинитѣ съ синия цвѣтъ на въздуха, въ зависимостъ отъ интензивността имъ се получаватъ всичкитѣ тонове, въ които виждаме планинитѣ, следващи единъ следъ другъ, кръстосващи и преплитащи се и губящи се далечъ въ лазура на небето.

Когато сме долу и погледа ни падне върху тѣхъ, синевината имъ като тънко було крие отъ насъ истинс-

кия имъ чаръ и ни мами къмъ тѣхъ. Когато сме горе и спремъ за отдихъ на нѣкоя жибеста чука, тѣ ни разказватъ приказката за великото и необятното въ природата.

П. Пауновъ

Кътъ отъ Търново

карт. Н. Таневъ

КУЛТУРНО ОТНАСЯНЕ КЪМЪ ПРИРОДАТА

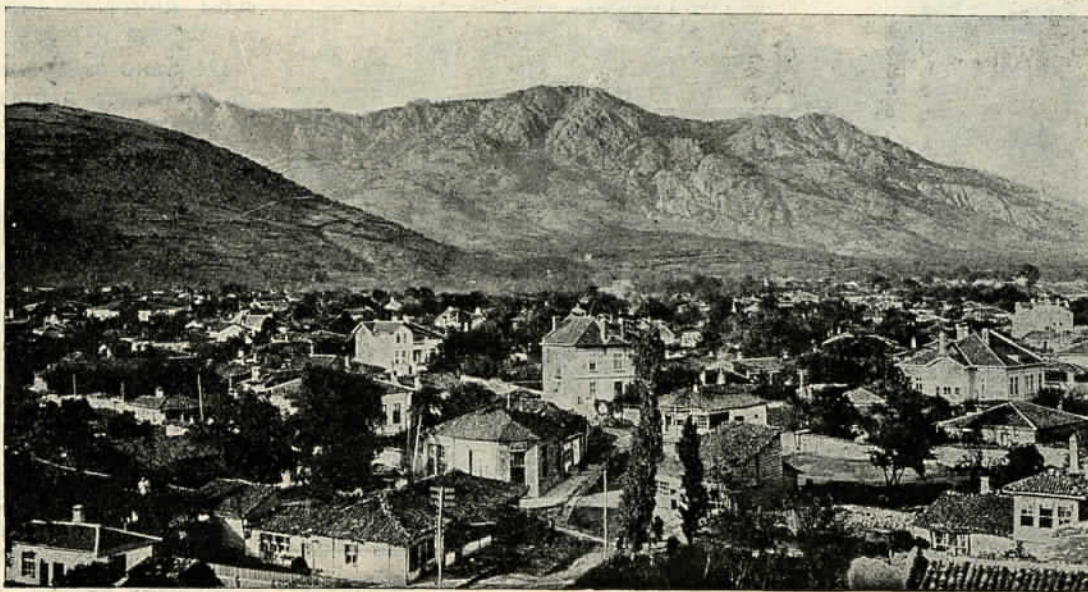
Не за пръв път този въпрос се третира въ колонитѣ на нашето списание, не за пръв път отново се обръщаме къмъ него въ нашата преса. Очевидно, той не преставя да бжде актуаленъ. Идватъ нови поколения, които се нуждаятъ отъ поука. Впрочемъ, вършатъ се толкова неотговорни и некултурни постѣпки презъ време на излети изъ планинитѣ, че не е безъ полза едно припомняне за основитѣ на поведението, което всѣки е длъженъ да пази всредъ природата. Това е потребно същевременно и поради факта, че безсъмненъ поводъ за тия грѣхове срещу културата, извършени всредъ природата е липса на съзнание не само у младежитѣ, но и у по-старитѣ хора. Въ Карпатитѣ и Татритѣ се наблюдаватъ екскурзии на ученици, водени отъ по-възрастни лица така неотговорно, че ста-

стрелби, позволено е да се съкратява пжтя; като се тѣпчатъ и унищожаватъ младитѣ лесо-ве и тѣй повредени доста отъ войната; позволено е изобщо всичко.

Но не единъ героиченъ изпълнител на тия дѣла, които културниятъ човѣкъ ще назове винаги и всѣкжде варварство, извършено отъ неразумни, или зле възпитани хора, въ моментъ на обмисляне, би дошелъ до убеждението, че не само дето нѣма право да върши тия своеволия, но и че тѣ сж напълно излишни, понеже не придаватъ никаква прелестъ нито на природата, нито на излетитѣ.

Най често тѣзи постѣпки произлизатъ отъ мисловна и физическа леностъ — отъ безмислие.

Какво по-хубаво въ планинитѣ отъ тишината, която вѣе отъ върховетѣ, или зами-

Сливенъ

ватъ предметъ на справедливо възмущение. А какво пъкъ може да се каже за младежи пуснати сами на свобода?! Всѣкжде поразява именно липса на съзнание по отношение държанието въ планинитѣ презъ време на излетъ.

Неговитѣ прояви сж различни. Основата на това състояние на нѣщата е фалшивото понятие за свобода. И тѣй — позволено е да се крещи, да се стреля съ револверъ, да се хвърлятъ отгоре камъни, безъ да се внимава де ще паднатъ; позволено е да се замърсаватъ пжтекиитѣ, полянитѣ, върховетѣ и хижитѣ съ парчета отъ вестници, черупки отъ яйца, кутии отъ консерви, стѣкла отъ счупени бутилки, изпразнени всредъ диви крѣсѣци и

слинитѣ долини и гори? И какво може да се прибави къмъ шума на гората и потока, или водопада и грѣма, за да се оживи великолепната планинска самота? И ако даже провикването на пастиритѣ, или тѣхнитѣ пѣсни и звѣнцитѣ на кравитѣ и овцитѣ нарушаватъ планинската тишина, то колко това е по-красиво и по-естествено отъ крѣсѣцитѣ и фалшивитѣ пѣсни на пияни понѣкога „туристи“, стрелящи съ револвери, или удрящи съ ба-стони по дървета и камъни.

Какъ мнозина проклинатъ тогава, който за забава хвърля камѣкъ отъ върха и по тоя начинъ рискува да осакати, или убие ближния?! Съ трудностъ той се противопоставя на

изкушението и не веднъж върши това. Той забравя, че камъните, хвърляни по склона на планината, повреждат растенията и дръвчетата, на които местността дължи своята прелесть. Представете си, че многобройни „туристи“ нахвърлят много такива камъни, вършейки съдружени усилия една неопределена вреда. Можем ли да се чудим тогава на притежателите на планински местности, че затварят проходите и пътеките за туристите? Имат за това, като собственици всичките права. Представете си, че някои, които ви прави посещение поврежда за удоволствие вашите домашни пособия. Не зачита вашата собственост и ви повелява да го смятате за мил гост!

Замърсяването на планините предизвиква многобройни и безпрестанни оплаквания и

престояването и отпочивката си в планините

Швейцария е планинска страна; ние имаме малко планини. Но в Швейцарските Алпи по пътеките, поляните, долините и върховете не виждаме черупки от яйца и парчета от бутилки, нито кутии от консерви, кжсове от омазани вестници и остатъци от храна. В Швейцария също не срещаме недогорели огнища, които могат да унищожат гората, която дори като частна собственост е все пак част от родната панорама.

Никои в Швейцария не ходи другаде освен из пътеките и не поврежда фиданките, знаейки добре, че трябва да се чака дълго, докато гората израсте. У нас пожарите в планините, и полетата най-често произтичат от нехайството и леността на „туристите“; не един такъв „турист“, особено в горещото лятно време, запалвайки папироса е ставал причина за голем пожар и загуби, които се струпват на народа и държавата.

Особено застрашителни за красотата и богатството на планините могат да се окажат неотговорно извършваните ученически излети. Туристическата секция и Секцията за охрана на Татрите в „Polskiem Towarzystwie Tatrzańskim“ изпратиха в края на миналата година мемориал до Министерството на Просвещателата, обръщайки внимание на редица несъобразности въпреки добре замислени и извършвани екскурзии. Този мемориал заслужава да се издаде именно затова, че помъ-

Кът от Габрово

Б. Денев

обвинения. Ала колцина са измежду обвинителите, които могат да кажат със чиста съвест, че и те сами нито веднъж не са дали повод за оплакване?!

Нека го кажем направо — няма такова животно, което е в състояние така да наруши чистотата на планините, както човекът. Трябва да имаш много слабо развито обществено чувство и уважение към природата, за да поставяш въпрос за опасност от нараняване чрез отломки от бутилки ближните си, само от собствено удоволствие и леност, когато тия остатъци могат да се скрият така, че човешко око да не може да ги види. Истинският турист, или изобщо културният човек не оставя никакви следи от

своето в себе си подробно описание на поведението на екскурзистите в планините. — „Във това панаир се заглушва всяка възвишена мисъл и се убива благородното чувство. Младешката напуска планините без да се е запознала с тях, без да се е сживяла с чудото на природата, лекомислено подложила себе си и другите на всевъзможни опасности, рушаща безмислено малкия „народен парк“. Това е накратко фаталния образ на планините и отношението към тях“.

Но — във това току на мисли изказани въ мемориала — „трябва да прибавим при това некултурната публика, която често дава въ това отношение лош пример на младешката“. Намираме въ нейната среща често... ро-

дители и... възпитатели.

Особено внимание трѣбва да се обърне най-вече на шумнитѣ излети, защото през време на тѣхъ се вършатъ най-честитѣ злоупотреби.

Необходимото съзнание на младежта за

изпълнението на културнитѣ ѣ задължения, даже въ планинската самота, ще бжде винаги пробенъ камъкъ за гражданско самочувство и препятствие за долнопробнитѣ навици.

Отъ полски: **Ив. Лековъ**

ИЗЪ СТАРАТА ГЕОГРАФИЯ НА БЪЛГАРИЯ

Иордан е съ, готъ отъ алански произходъ, е живѣлъ презъ срѣдата на VI в. следъ Христа. Той е написалъ на кѣсенъ и разваленъ латински езикъ две исторически съчинения озаглавени *De summa temporum vel origine actibusque gentis Romanorum* и *De origine actibusque Getarum* (издадени отъ Th. Mommsen, Berlin 1882), въ които между другото сж засегнати историята и географията на нашата родина презъ епохата на великото преселение на народитѣ. Иорданесъ е билъ роденъ и живѣлъ или въ гр. Томі (Кюстенджа) или *Marcianopolis* (дн. Девненскитѣ извори) главния градъ на тогавашната област *Moesia inferior* (дн. северна България). Той е познавалъ вѣроятно добре нашитѣ мѣста и затова представя единъ доста важенъ изворъ за географията и топонимията на България презъ тази епоха. Тукъ даваме въ преводъ всички по-важни известия изъ неговитѣ съчинения, които се отнасятъ до древната география на България.

Изъ *Romana* р. 28,6—19. Тракитѣ сж ужасни хора и най-жестоки отъ всички племена. Тѣхната жестокоство притежаватъ сжщо и Скордискитѣ и Емимонтитѣ и Астикитѣ, поради чията необузданостъ римлянитѣ претърпѣли много тежки моменти и войската имъ била разбита въ много сражения. Най-сетне, следъ като Маркъ Дидий ги подчинилъ и превърналъ тѣхнитѣ мѣста въ провинция, приели римското иго. Маркъ Друзъ ги унищожилъ вжтре въ тѣхнитѣ планини, а Минуций при рѣката Ебросъ¹⁾ избилъ мнозина отъ тѣхъ и ги победилъ. Родопцитѣ били надвити отъ Аппи Клавдий.

Маркъ Лукулъ пръвъ победилъ Беситѣ, когато се сражавалъ съ тѣхъ въ Тракия, които по храбростъ и слава надминавали всички и следъ като надвилъ Емимонтитѣ, поставилъ подъ римска власть Пулпудева²⁾, който сега се нарича Филипополъ, и Ускудама, сега Адрианополъ³⁾. А следъ като превзелъ сжщо и градоветѣ, които се намирили по Понтийския брѣгъ, т. е. Аполония⁴⁾, Галато⁵⁾, Партенополъ, Томи⁶⁾ и Истро⁷⁾ и следъ като покорилъ всички мѣста чакъ до Дунава, показалъ на Скититѣ римското юначество.

¹⁾ Дн. рѣка Марица.

²⁾ Пловдивъ. Названието Пловдивъ произлиза именно отъ формата Пулпудева, която се е улазила само у Иорданесъ и означава на тракийски езикъ Филиповъ градъ. ³⁾ Одринъ. ⁴⁾ Созополъ. ⁵⁾ Мангалия. ⁶⁾ Кюстенджа. ⁷⁾ Каранушъ въ Добруджа.

р. 37. Филипъ⁸⁾ като престоилъ града въ Тракия, който се наричалъ Пулпудева, наименувалъ го на името си Филипополъ.

Изъ *Getica*. XVI. . . . Следъ това Готитѣ като преминали Дунава и като опустошили за втори пжтъ Мизия нападнали Марцианополъ прочутия главенъ градъ на тази страна и следъ дълга обсада като получили пари отъ тѣзи, които го населявали, изоставили го. И понеже споменахме Марцианополъ, нека съобщимъ накратко нѣщо за неговото положение. Този градъ е построенъ отъ императора Траянъ, както разправятъ, поради следната причина. Една слугиня на сестра му Марциана, като се миела на рѣката Потамосъ⁹⁾, която има извънредно бистра и вкусна вода и извира всрѣдъ града, когато поискала да почерпи вода, изпуснала случайно, златния сждъ, който носила съ себе си въ дълбочината, на кждето го теглила тежестта на метала. Дълго следъ това той изплувалъ изъ дълбинитѣ. Това е било наистина нѣщо необикновено единъ празенъ сждъ да потъне и веднажъ потъналъ да го изхвърлятъ вълнитѣ и следъ това да плува. Когато Траянъ узналъ съ очудване за това, помислилъ, че въ извора има нѣкакво божество и основалъ градъ, който нарекалъ по името на своята сестра Марцианополъ.

XVIII. Следъ смъртта на Острогота Книва като раздѣлилъ войската на две части изпратилъ едни да опустошаватъ Мизия, понеже знаелъ, че тя поради нехайството на управницитѣ си е лишена отъ защитници, а самъ той потеглилъ съ 70,000 войника за Еусция¹⁰⁾, т. е. Нове¹¹⁾. Отблъснатъ отъ тукъ отъ пълководеца Галъ той се отправилъ за Никополъ¹²⁾, единъ многоизвестенъ градъ разположенъ при рѣката Ятрусъ¹³⁾, който Траянъ построилъ следъ една победа надъ Сарматитѣ и нарекалъ градъ на победата¹⁴⁾. Когато тукъ неочаквано дошелъ

⁸⁾ Филипъ Арабинътъ римски императоръ 244—249. Това не е вѣрно. Градътъ е получилъ името си отъ македонския царъ Филипъ. ⁹⁾ Потамосъ е грѣцка дума и значи рѣка.

¹⁰⁾ Това име се срѣща само тукъ. ¹¹⁾ При днешния Свищовъ. ¹²⁾ При село Никюпъ, Търновско. ¹³⁾ Рѣка Янтра. ¹⁴⁾ Никополисъ значи на грѣцки градъ на побѣдата.

императорът Деций, Книва се отеглил най-сетне въ пазвите на Хемусъ, който не отстоял далечъ. Отъ тамъ, следъ като се погрижилъ за въоръжението, побързалъ да иде въ Филипополъ. Когато императорътъ Деций узналъ за неговото отпътуване, прехвърлил билото на планината Хемусъ, понеже желалъ да дойде на помощъ на своя градъ и стигналъ при Бероя¹⁵. Докато той тукъ се бавелъ за да си отпочинатъ конетъ и уморената войска, изведнажъ като свѣткавица се спусналъ Книва съ готитъ и следъ като разбилъ римската войска, подгонилъ императора заедно съ малкото, които могли да избѣгатъ, презъ Алпитъ¹⁶ отново въ Мизия къмъ Еусция, където по това време Галъ като началникъ на границата пребивавалъ съ доста голѣмъ отредъ бойци. Той събралъ войски както отъ тука така и отъ Ускусъ¹⁷ и се приготвилъ за

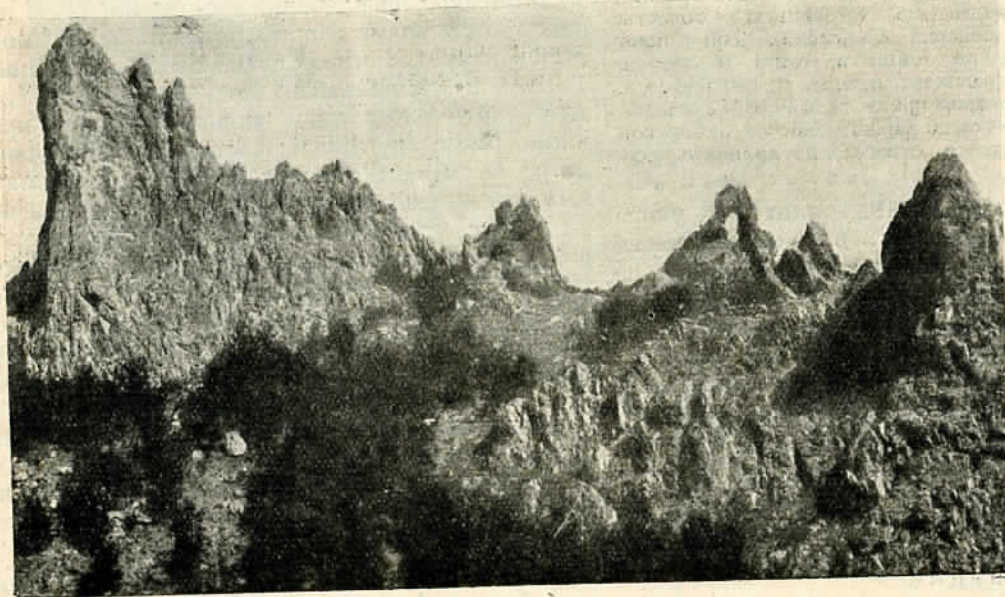
жалъ да търпи, желаейки или да умре или да отмъсти за сина си, и когато дошелъ при Абритусъ¹⁸ градъ въ Мизия, билъ заграденъ отъ готитъ и загиналъ завършвайки тъй властта и живота си. Това мѣсто и днесъ се нарича олтаръ на Деций, затова защото той тукъ принесалъ преди сражението чудни жертви на идолитъ.

XX. . . . Следъ такива опустошения въ Азия тѣхната (на Готитъ) дивостъ почувствала Тракия. Защото тукъ тѣ нападнали и превзели скоро града Анхиало разположенъ при политъ на планината Емусъ¹⁹ и близо до морето, който градъ нѣкога Сарданапалъ²⁰, царьтъ на партитъ билъ основалъ между рѣба на морето и политъ на Емусъ. Тукъ казватъ, че тѣ били останали много дни наслаждавайки се на банитъ съ топли води, които се намиратъ при дванадесетия милиаренъ стълбъ отъ гр.

Анхиало. Тѣ извиратъ изъ дълбочината на огнения изворъ и между останалитъ безбройни топли бани по цѣлия свѣтъ тѣ сж извънредно отлични и най-дейни въ лекуването на слаби.

L . . . . Хермакъ по-младиятъ синъ на Атила заедно съ своитъ избралъ жилища въ крайнитъ части на Малка Скития²¹. Неговитъ сродници Емнетиуръ и Ултициндуръ завладѣли въ

крайбрежна Дакия²² Утусъ²³, Хискусъ²⁴ и Алмусъ²⁵ и тогава много хуни отъ всѣкъде се притекли и се подчинили на Романия²⁶. Отъ тѣхъ и до днесъ се споменуватъ Сакромонтизитъ и Фосатизитъ. LI. Имало е още и други Готи наречени малки, единъ многоброенъ народъ, който е живѣлъ заедно съ своя свещеникъ и сжщевременно епископъ Вулфила, за когото казватъ, че имъ билъ изнамерилъ и букви. Днесъ тѣ населяватъ въ Мизия ни-

Сияетъ камъни при Сливенъ

предстоящата война. Книва обаче следъ дълга обсада влѣзълъ въ Филипополъ, взелъ плячка и за борбата съ Деций се съюзилъ съ полководеца Прискъ, който билъ вътрѣ. Когато се сблъскали, ранили съ стрела сина на Деций и му приготвили така жестока смъртъ. Башата когато забелѣзълъ това вѣроятно за да повдигне духа на войницитъ, казватъ, че билъ казалъ: „Никой да не скърби! Загубата на единъ войникъ не е за държавата загуба“. Все пакъ той нападналъ неприятелитъ, понеже въ своето бащино чувство той не мо-

¹⁵) Стара Загора. ¹⁶) т. е. Хемусъ — Стара планина. ¹⁷) Uscus само тука иначе Oescus, с. Гигенъ близо до устието на Искъръ.

¹⁸) Абтатъ калеси ¹⁹) т. е. Хемусъ. ²⁰) Сарданапалъ не е основалъ този градъ но единъ другъ съ сжщото име въ Киликия. ²¹) добруджа. ²²) северозападна България и северозточна Сърбия. ²³) ²⁴) ²⁵) При устието на рѣкитъ Витъ, Искъръ и Ломъ. ²⁶) т. е. Византия.

кополската област при политѣ на Емимонта²⁷, многочислено племе, но бедно и невойнствено, което нѣма никакво друго богатство освенъ стада отъ различенъ родъ добитѣкъ, пасбища и дърва отъ гората. Земята ражда малко пшеница, но е богата съ други плодове, лозя обаче не. Даже нѣкой отъ тѣхъ не знаятъ дали ги има нѣкъде, а вино си купуватъ отъ съседнитѣ мѣста: защото повечето се хранятъ съ млѣко.

LVI. . . Когато Тиудимеръ видѣлъ, че всичко щастливо излиза за него, нападналъ

²⁷) т. е. Хемусъ.

Нишъ, първия градъ на Илирикумъ и като присъединилъ графовеѣ Ащатъ и Инвилия къмъ сина си Теодорихъ, изпратилъ ги презъ castrum Herculis за Улпияна²⁸. Тѣ, като дошли тамъ заели както него така и скоро следъ това Стоби²⁹, които имъ се предали и нѣкои мѣста въ Илирикумъ, които по-рано не могли да заематъ, тогава тепърва имъ станали достъпни.

Преведе отъ латински: Д-ръ В. Бешевлиевъ

²⁸) дн. Кюстендилъ.

²⁹) Развалини при Гръдско, Македония

БУРЯ НАДЪ ПЛАНИНАТА

Далечъ трепнаха сини зарници, разпластиха облачитѣ грамади — и внезапно отъ всѣде полaziха мракъ и мъгли.

Бурята приближаваше. Предъ нея врѣхлитаха яростни талѣзи вѣгъръ, раздрани отъ остритѣ жбери, загърнати въ съскаща пѣна, сгромолясваха се тежко отъ върховете, хвърляха се върху гората, пияни отъ яростъ и сила, преграбчваха я съ хиляди ржце — сякашъ искаха да я изкубятъ отъ коренъ, клатѣха я въ можщи гърчове, поваляха великани — и тогава отминаваха съ тържествуващъ ревъ, спущаха се надолу по долината и пилѣеха тамъ облаци отъ вѣйки, пѣсъкъ и ситни камъни. Наставаше тишина — и отъ пропаститѣ се надигаше, прииждаше и широко разливаше шумѣтъ на рѣкитѣ — глухъ и застрашитѣленъ, секашъ дълбокъ, едва сдържанъ гнѣвъ, излизащъ отъ недрата на балкана. Ставаше страшно. Далечни свѣткавици раздираха огнени пещери всрѣдъ тежкитѣ облаци; отъ тѣхъ избухваха огромни водопади ослѣпителна свѣтлина, които се нахвърляха на тъмнината и грабѣха отъ нея страховити, призрачни скали, цѣли върхове — и следъ мигъ пакъ ги хвърляха въ мрака.

Изведнажъ на Мермера, дълбоко подъ

мене, зина огнена бездна — и всрѣдъ планината се запалиха сини пожари — езерата погълнаха мълнитѣ и засвѣтиха съ магична, синя свѣтлина.

Най-сетне бурята премина отсамъ — надъ Сухия чалъ се понесоха низки, разкъсани облаци, тежки, плътни, странно свѣтящи и се нахвърлиха въ пропаститѣ съ безуменъ поривъ вѣгъръ. Тогава изведнѣжъ небето се раздра надъ главата ми отъ близка мълния — балканѣтъ се залюлѣ и затрепери, азъ издигнахъ ржце надъ глава, затворихъ очи — гърмѣтъ прогърмѣ. — Грамадни гранитни канари, откъртени отъ пламнали върхове, яростно захвърлени, тежко кѣнтыщи, съ трѣсъкъ и грохотъ затрупаха свѣта — и той се събори...

Балканѣтъ се сепна. Каменнитѣ му юмруци трепнаха и той сграби бурята за хилядитѣ гърла. Тя изфуча като сприя, замѣта се въ гората като орлякъ застреляни птици съ тежки крила, загърчи се въ яростъ и злоба, разсипа се въ клетки и съсъкъ — и замръ

Рукна дъждъ — тежкъ и сеирепъ, на цѣли потоци, развѣвани и разкъсвани отъ вихритѣ, горящи отъ мълнитѣ, отвесни, буйни, съскащи.

Кул.

РИЛСКИѢ ЕЗЕРА

Свѣтлооки деца на етера, изпратени на нашата тъмна земя да я дарятъ съ сиянието на безбръжнето му, рилскитѣ езера, оковани въ кържила отъ тъмни скали, вѣчно трептятъ и преливатъ багри въ купнежъ по своята свѣтла родина — небето.

Загледани въ него съ студени и бистри зеници, тѣ пиятъ блѣска на слънцето и призрачния свѣтликъ на луната, за да ги превърнатъ въ меко сияние, което просвѣтлява сълзитѣ на планината, стаени въ зеленитѣ имъ гълбини.

А когато надъ планината се разпъне из-
кряща звездна нощ, всъко езеро става дъл-
боко небе, въ което блестят — тъй ярки и
близки — хилядитъ златни гвоздеи, съ които
е закована великата небесна тайна.

Завършено стилни, горди въ своята сту-
дена красота, езерата изключват топлитъ га-
ми на жълтото, оранжевото и червеното. По-
дnebни самотници, тѣ сияятъ съ хилядитъ
тънки нюанси на самовлюбената синя — отъ
плътния индиговъ до предутрено небесния;
трепетни кристали, тѣ дирятъ съвършенство
въ съкровищницата на зелената; вгълбени въ
себе си, тѣ тъмнѣятъ въ самосъзерцание и
достигатъ висшето напрежение на виолетовата.
Пленени отъ свѣтлинно вълшебство, вѣчно буд-
ни и отзивчиви, езерата постоянно мѣнятъ багри
— една безкрайна цвѣтна сюита, която дости-
га до такива чисти тонове, че душата замира,
озарена отъ миговия лжчъ на Красотата.

Заточени завинаги въ усойни дѣна на
отвѣстни циркуси, рилскитъ езера не позна-
ватъ ни тържеството на изгрѣва, ни трагичния
патосъ на залѣза. Тѣхниятъ день е кжсь, а

дрезгавинитъ имъ — томително-дълги и бледи.

Много отъ тѣхъ не виждатъ слънцето
половинъ година — дълги зимни месеци то не
може да се възземе надъ скалитъ, що ги огра-
ждатъ. Тогава алчнитъ за свѣтлина зеници на
планината се покриватъ съ студена бѣла ко-
ра и езерата ослѣпватъ съ изцѣклени очи.
Ужасено отъ тия мъртви взори, милосърдното
небе посипва първия си снѣгъ, който ги за-
стила тихо и равно — мека превръзка, бѣла
утеха, безмълвно състрадание на безсилна сес-
тра.

Езерата заспиватъ подъ тежки покрови.

И когато зимата загърне планинитъ въ
бѣлата непрогледностъ на плътни мъгли и сжс-
кащи вияци, всрѣдъ която вае своето въл-
шебство, езерата сж мъртви — заровени въ
своитъ дълбоки гранитни гробове.

И само нарѣдко — въ тържествени нощи
когато зимата очисти небото, за да види сво-
ето мъртво царство въ блѣсъка на сребърното
лунно езеро — отъ затрупанитъ гробове се
разнасятъ таинствени, пѣещи, звуци: дебелитъ
ледъ на езерата стене.

КНИЖНИНА

**Пжтеводителъ за градъ Сливенъ и околно-
стѣта.** Издава Сливенския клонъ Българка отъ Б.
Т. Д. — „Плодътъ отъ дървото на познанието, който
нашия далеченъ праотецъ вкуси, продължава да бж-
де фаталенъ и за насъ Физическото око на Адама и
Ева се отвори, — тѣ видѣха, че сж голи, но затвори
се духовното имъ око: тѣ престанаха да виждатъ Бо-
га и да чуватъ гласа му. Сжщата история продължа-
ва и до днесъ. При всѣки дѣхъ безкрайното съзна-
ние, чрезъ пѣстротата на дивната хармония отъ крас-
ки и форми, разстлани около насъ, чрезъ ромона на
планинския потокъ, чрезъ брѣмченето на златната
пчела и хилядитъ пѣстроцвѣтни пеперуди, чрезъ пѣс-
нитъ на славея и чулуигата, ни говори: Елате при
менъ... искайте отъ мене... намирайте ме въ всичко
създадено, тогава азъ ще ви прашамъ обновление на
тѣлото и духа, което ще преобрази вашитъ обичаи и
страсти така, че полека-лека да отпадне отъ васъ
всичко грубо и всѣка алчностъ... и на тѣхно мѣсто
ще докара радости отъ такива области на душата,
които днесъ никой смъртенъ не може да проникне. Но
нашитъ уши оставатъ глухи, както сж слѣпи очитъ ни.
Ние се давимъ въ дребнавитъ делнични борби на жи-
вота, строимъ студени варосани гробници на голѣ-
мия градъ, въ които слънчевия лжчъ не прониква, и
ако трѣбва да ги напуснемъ за известно време, взимаме
всички мѣрки, за да не могатъ слънцето и чи-
стия въздухъ да ни досегнатъ. Въ своята самодовол-
на гордостъ отъ победата надъ мъртвата природа,
царя на природата не иска да види, че въ сжщностъ
победениятъ е той — почти изроденъ физически, веч-
но недоволенъ и озлобенъ, недостжпенъ за истинска
радостъ, почти винаги боленъ, въпреки всички, успе-
хи на медицината. А около него слънцето весело грѣе,
цвѣтятъ се усмихватъ подъ бисерната роса на утрито,
птичкитъ отправятъ своя благодарственъ химнъ къмъ
великия Творецъ и мощнитъ планински върхове бле-

щятъ въ далечния хоризонтъ и напразно го канятъ да
се отърси за мигъ отъ дребнавоститъ на всѣкидневи-
ето и въ величието на природата да укрепи тѣлото и
ободри душата си!

„Колко по-щастливи сж децата! Тѣхнитъ души
сж отворени за шепота на природата. Малкитъ главич-
ки подсъзнателно знаятъ, че животътъ е единъ: че ние
сме сплетени съ хиляди невидими нишкы съ майката
природа, които не можемъ безнаказано да сжскаме;
че нѣма защо да „заробваме“ природата — тя съ ра-
достъ ще ни даде всичко: здраве, сила, бодростъ, чи-
сти радости, стига да не ѝ затваряме пжтищата за то-
ва. И тѣ грабятъ съ пълни шепи отъ „живата вода“
на живота, така широко разлянъ около насъ. Напраз-
ни сж виковетъ на страхливата майка, че детето ще
„настине“, напразно сж опититъ ѝ да го задържи въ
кжщата-затворъ, кждето тя прекарва днитъ си: още
не стжпило здраво на краката си, погледа му е на-
вънъ, въ широкия просторъ, на открития въздухъ, де-
то слънчевитъ лжчи танцуватъ по листата на дърве-
тата и моравата. То хвърля чорапитъ и всички излиш-
ни дрехи и следъ мигъ се търкаля по земята, дето
самъ намира забавлението си, следъ като съ часове
може би е капризничило въ стаята, дето майката на-
празно се е мжчила да привлече вниманието му съ
безброй играчки.

„За обикновения човѣкъ планината и изоб-
що свободната природа сж една необходимостъ.
Тамъ той ще се отърси отъ гнета на всѣкидневнитъ
грижи и — подалъ се на омаята отъ живописнитъ гле-
дки, околната тишина и величието на природата, съе-
динени съ въздействието на чистия въздухъ, слънце-
то, излъчванията на гората — ще почерпи сили и бо-
дростъ и съ по-голѣма енергия и радостъ ще подеме
всѣкидневната си работа; ще почувства единството на
живота; всѣка билка, всѣка бубулечка, дърво и живот-
но ще почне да цени като проявление на този единенъ

животъ, а въ хората ще вижда свои братя. И вмѣсто завистъ или злоба - любовъ и симпатия, не само къмъ подобнитѣ му, но къмъ всичко живо, ще изпълнатъ сърцето му.

„Една отъ задачитѣ на българския туризъмъ е тъкмо тази: чрезъ пропаганда съ слово и перо да изтръгне обезвѣренія отъ толкова нещастни събития българинѣ отъ летаргията му и го изведе всредъ майката природа и подложи на благотворното ѣ въздействиѣ; а когатъ той почувства да отеква въ жилищѣ му пулса на всемирния животъ и същевременно се запознаѣ съ рѣдкитѣ хубости, съ които Богъ е насперилъ нашата родина, той ще я обикне по-съзнателно и съ по-голяма вѣра въ нея и бъдещето ѣ

Тѣзи сж съображенията и надеждитѣ, съ които Сливенскиятъ клонъ Българка отъ Българското туристическо дружество поднася на обществото описанието на единъ отъ най-красивитѣ кѣтове на нашата страна, имащъ за свой центъръ легендарнитѣ Сини камъни и капналия въ политѣ имъ градъ Сливенъ“.

Съ тия думи Сливенскиятъ клонъ отъ нашата задруга оправдава своето последно дѣло — издаването на пътеводителъ за града Сливенъ и околността. Хубава, спретната книга, изпестрена съ множество винетки и изгледи на града и околността, снабдено съ планъ и панорама на града, една ясна, прогледна карта на Синитѣ камъни и две окомѣрни скици на пѣтищата и пѣтекитѣ изъ Сливенския балканъ, туря началото на туристическитѣ пътеводители у насъ. И ние заедно съ сливенци се надѣваме, че тѣхниятъ пътеводителъ ще допринесе своята данъ — преко и кошено — за разрешаване на очертаната отъ тѣхъ погоре задача на родния туризъмъ. Не се надѣваме още, че тѣхниятъ примеръ ще бѣде заразителенъ и ще накара и много отъ другитѣ наши клонове да пристѣпятъ къмъ това мощно средство за постигане на дружественитѣ цели и въ скоро време ще имаме цѣлъ букетъ отъ подобни пътеводители за рѣзнитѣ покрайнини на нашата страна, необходимо условие за пълното ѣ туристическо разкриване и опознаване. Сливенци заслужаватъ нашата пълна благодарностъ и поздравления за това тѣхно, дѣло съ което тѣ наприпиха първата стѣпка въ това направление.

Пътеводителътъ се състои отъ три дѣла. Въ първия дѣлъ се дава описание на града: мѣстоположение, поминѣтъ, околностъ, климатъ, флора, фауна, минерални бани и богатства, както и подробни сведения за града и всички обществени и забележителни сгради, мѣста и паметници въ него. Въ втория дѣлъ следва описание на Сливенския Балканъ, Синитѣ камъни, рѣкитѣ, долинитѣ и върховетѣ въ Балкана. Третиятъ дѣлъ ни дава маршрути за 27 еднодневни, двудневни, тридневни и четиридневни излети изъ Сливенския балканъ. Всичко е дадено въ една прегледна форма, съ изтъкване и подчертаване на по-важнитѣ мѣста и дати, както и на отдѣлнитѣ подразделения на текста. Единъ подробенъ указателъ въ края на пътеводителя дава възможностъ за лесно ориентиране както въ текста, така и въ излетитѣ, като посочва за всѣки интересенъ обектъ, кѣде въ текста се говори за него и при кой излетъ той се обхожда.

Като пръвъ опитъ за създаване на туристически пътеводителъ у насъ пътеводителътъ на Сливенци има, разбира се, своитѣ недостатѣци, но тѣ не сж отъ естество да намалятъ неговата стойностъ. За изискванията, на които трѣбва да отговаря единъ туристически пътеводителъ, ние говорихме подробно преди 3-4 години на сжщото това мѣсто (сп. Бѣлг. Туристъ, год. XIV кн. 4 стр. 62) и ще се повърнемъ при другъ случай. Тукъ ще изтъкнемъ само, че въ пътеводителя за Сливенъ и околността ни се вижда слабо застъпена пътеуказателната страна. Дававането само на маршрута е недостатѣчно за ориентирание на непознатия въ мѣстности туристѣта. Приложена е ясна и прегледна карта на Ринитѣ камъни и двѣтъ

окомѣрни скици изправятъ обаче до голѣма степенъ тоя недостатѣкъ, толкова повече че мѣстността не е особено забъркана, и ние не можемъ освенъ да препарчаме най-горещо пътеводителя на сливенци на всѣчки туристи и любители на природата и да му пожелаемъ най-широко разпространение-

Пѣйо

Осогово. Излѣзе отъ початъ и се пустна въ продажба № 2 отъ Библиотеката „Туристическа Просвѣта“, географско-туристическата книга „ОСОГОВО“ отъ Павелъ Делирадевъ, съ корица отъ художника В. Захариевъ. Цена 40 лв.

Осогово е снабдено съ географска карта, изпестрена отъ много художествени фотографски снимки и портретитѣ на изследвачитѣ на България въобще и специално на Осогово — Ами Бѣуе, К. Ирекѣкъ, Г. Златарски и Г. Бончевъ.

Осогово има следното разнообразно и изчерпателно съдържание:

Предговоръ

Имена

Научнитѣ изследвания на Осоговъ

Физко-географски бележки. Граници. Про- странство и срѣдна височина. Конфигурация.

Геоложка възраст и скаленъ съставъ

Повършни форми. Върхове. Пещери.

Климатически условия.

Водно богатство, течащи води, карстови извори, кадинъ мостъ, минерални извори, водоснабдяването отъ Осоговъ

Растителностъ Ниша растителностъ, гори, овощни градини, пороищата и борбата съ тѣхъ, залесяване

Живата окраса на Осоговъ (фаунистически бележки)

Географски наименования

Старото рударство

Историко-поселищенъ прегледъ. Монастири селища излетни обекти и пѣтища

Заклучения

На клоновѣтъ отъ Б. Т. Д. и Ю. Т. С., както и на книжаритѣ за повече отъ 5 екземпляри се прави 20% отстъпка.

Порѣчкитѣ се правятъ до софиския клонъ „Ал. Константиновъ“ отъ Б. Т. Д. ул. Солунска № 25 или направо до редакцията на Библиотеката — П. Делирадевъ, ул. Царъ Борисъ № 175 (209) — СОФИЯ

Въ идущия брои на Български туристъ ще разгледаме подробно този новъ приносъ на младата ни, но сериозна туристическа книжина.

ВЕСТИ И БЕЛѢЖКИ

Нови измѣрвания въ Пиринъ — Асистентътъ по география въ Берлинския университетъ г. д-ръ Х. Луизъ, изпратенъ отъ проф. Алб. Пенкъ отъ сжщия университетъ, е правилъ презъ това лѣто точни инструментални измѣрвания и географски проучвания въ Пиринъ планина. Резултатитѣ отъ тия измѣрвания, които г. д-ръ Луизъ е ималъ добрината да съобщи на нашия другаръ отъ Ямболския клонъ г. К. х. Радоновъ, сж твърде интересни и ни даватъ за пръвъ пътъ височинитѣ на много мѣста въ Пиринъ. Най-важното обаче е, че споредъ тия резултати Пиринъ оспорва на Олимпъ второто мѣсто по височина на Балканския полуостровъ. Споредъ измѣрванията на проф. Курцъ, най-добрия познавачъ и изследователъ на Олимпъ, височината на неговитѣ най-високи върхове е 2916—2917 м. надъ морското равнище, а измѣрванията на г. д-ръ Луизъ определятъ височината на *Елѣ Тене* на 2918 м. Така следъ *Мусала*, който е 2924 м. високъ, Ел-тепе се явява втория по височина връхъ на Балканския полуостровъ, а Олимпъ следва следъ

него на трето място.

Други по-лични върхове на Пиринъ имат следната височина надъ морското равнище: *Кутело* (съседния на Ел-Тепе мраморенъ чукаръ) 2910 м., *Тодоринъ връхъ* 2775 м., *Даутовъ връхъ* 2500 м. и връхътъ *Пиринъ* (най-северния връхъ на Пиринъ) 2200 м. Отъ езерата най-високо разположено е *Тевното езеро* въ Белемето — 2540 м; следъ него иде *Чаирското езеро*

на 2420 м.; *Папазгьолъ* е на 2230 м. височина, *Голъмото езеро* съ островитъ въ долината на Демяница 2300 м. *Рибното езеро* въ Бъндерица 2200 м. а *Рибното езеро* на Василяки 2120 м. Седловината *Предалъ* която дели Рила отъ Пиринъ, е 1230 м. висока, Банско 925 м., Добринище 870 м., Мехомия (Разлогъ) 805 м. и гара Симитли 330 м.

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Плевенскиятъ клонъ *Кайлъшка долина* отъ Б. Т. Д. урежда съвместно съ мѣстния клонъ отъ Ю.Т.С. туристически срещи въ локала на Коста Лазаровъ. Първата туристическа среща се е състояла въ сжбота на 15 ноември. Приходътъ е въ полза на строящитъ се въ Плевенъ Туристически домъ.

Търновскиятъ клонъ *Трапезица* отъ Б. Т. Д. е ималъ гостъ на 27 и 28 септември т. г. известния руски писателъ и журналистъ Вас. Ив. Немировичъ Данченко, който презъ освободителната война е влезълъ въ града съ щаба на армията. Той е останалъ възхитенъ отъ новия видъ на града и неговото мѣстоположение. Въ хижата на Царевецъ той е престоялъ повече отъ единъ часъ и е разглеждалъ съ най-големо внимание всички фотографии и картини въ нея. На сбогуване е заявилъ, че ако обстоятелствата не му попречатъ, ще дойде за нѣколко дни въ хижата, за да напише впечатления си отъ града.

Къмъ края на м. октомври т. г. клонътъ брои всичко 453 члена отъ които 342 мъже и 111 жени. Презъ годината клонътъ е устроилъ 24 излета. Дейността му обаче е била насочена повече въ благоустрояване на хижата и залесяване на околността ѝ.

Довършени сж окончателно двата павилиона, предъ входа на хижата и на Балдуиновата кула. И двата сж въ хармония съ естествената красота на хълма и допълватъ вида на историческия Царевецъ. Довършени сж сжщо окончателно и водопровода и електрическата инсталация на хижата, които допринасятъ твърде много за удобствата, които тя предлага на своитъ гости. Спалнитъ въ хижата сж значително подобрени и се работи усилено по довършване кулата на хижата. Въ полза на фонда за благоустрояване на хижата. Коперативниятъ театъръ въ София е представилъ на 3 декември т. г. пиесата „Орловъ“, която е дала на клона 25,000 лв чистъ приходъ

По тоя случай клонътъ изказва своята благодарностъ на директора и артиститъ отъ коперативния театъръ, както и на всички госпoжи, господа и фирми, които по единъ или другъ начинъ съдействаха за даването на представлението и постигнатия успѣхъ. На 4 декември клонътъ е далъ въ салона на хижата традиционната си туристическа вечеринка, чистия приходъ отъ която възлиза на 14,000 лева.

Финансовото положение на клона въ свръзка съ дейността му презъ годината се очертава отъ следващата по-долу ведомостъ за положението на смѣткитъ му (чисти остатъци) къмъ 25 октомври т. г. Презъ годината клоновата каса е направила единъ оборотъ отъ кржгло 220,000 лева и показва сега една наличностъ отъ 2,61 лв. Отъ дълга на клона къмъ Популярната банка сж били погасени 17,851 лв. и оставатъ още 37,555 лв. Въ централната каса на дружеството сж внесени 19,960 лв. и се дължатъ още 8,080 лева. Отъ вложениитъ въ Популярната банка 30,640 лева сж били изтеглени презъ годината 30,040 и останали тамъ само 600 лв. Спалнитъ сж дали единъ чистъ приходъ отъ 42,687 лв. при направенъ разходъ 3,512 лв. Отъ фонда Д-ръ Ст. Сарафовъ сж били изразходвани 23,954 лв. и той показва остатъкъ отъ 816 лв. За дру-

жественото списание е внесенъ абонаментъ 16,800 лв. и се дължатъ още 4,835 лв.

№ по-редъ	Наименование на смѣткитъ	ОСТАТЪЦИ	
		Да Дава	Да Дава
1	К а с а	2661	—
2	Ценни книжка	15200	—
3	Дебитори	7532	—
4	Пжтеводители	1480	—
5	Кредитори	—	13431
6	Лихви	—	737
7	Недобори чл. вносъ	—	84
8	Наеми	—	3150
9	Непредвидени	—	746
10	Ка п и т а лъ	—	1234747
11	Застраховки	2626	—
12	Поп Банка. дългъ	—	39555
13	Туризмъ въ Бълг.	4140	—
14	Балове, забави и др.	—	4677
15	Туристич. разходи	94	—
16	Централно Настоятел.	—	8080
17	Попул. Банка, влѣсъ	600	—
18	Отопл. и осветление	1079	—
19	Заплати и възнагражд.	18500	—
20	Картички и др.	581	—
21	Брошури и ноти	2066	—
22	Туристич. значки	250	—
23	Туристически спална	—	42687
24	Електрически инстилац.	22610	—
25	М о б и л и	118948	—
26	Водопроводъ	28118	—
27	ф „Д-ръ Ст. Сарафовъ“	816	—
28	Встжпит. вносъ	—	346
29	сп Бълг. Туристъ	4335	—
30	Дарения п помощи	—	12458
31	ф. Доизкарв. хижата	—	357
32	Строежи и поддърж.	59063	—
33	Туристич. принадл.	3033	—
34	Членски вносъ	—	4902
35	Канцеларски	8771	—
36	Недвижим. имоти	1064834	—
		1367337	1367337

Разложскиятъ клонъ *Пиринъ* отъ Б. Т. Д. съобщава, че въ уредената отъ него презъ лѣтото въ една отъ училищнитъ сгради въ града туристическа спалня сж пренощували 146 туристи, минаващи презъ града. Нощуването е било безплатно.

На 24 октомври клонътъ е отпразнувалъ патронния си празникъ най-тържествено съ молебень на градския площадъ. Следъ молебена председателътъ на увеселителната комисия на клона, адвокатъ г. Ас. Вирчевъ е държалъ подходяща за случая речъ, както е наблюдено на значението на туризма и туристическата идея за планинскитъ покрайнини. Всички граждани и гражданки сж били укичени съ зелени туристически ленти. Продавани сж и купони — тухли за въ полза на фонда „Хижа на Пиринъ“. Следъ обѣдъ

е имало забава съ хора на площада, а вечерта семейна туристическа среща. Клонът е бил значително подпомогнат въ уредбата на празника от членовете на мѣстния клонъ на Юношеския туристически съюзъ, на които сърдечно благодарим.

На 17 ноември клонътъ е устроилъ излетъ до Баюва борица — водопада на Язо-Изворитъ — Пещеритъ „Пропадналото“ и „Мечата дупка“ — Къошка — Серовица.

Съобщения на Централното настоятелство. — Отпечатани сж протоколитъ на XIX редовенъ съборъ на дружеството и сж разпратени на всички клонове заедно съ миналата книжка на списанието, за да се иматъ взетитъ отъ събора резолюции и решения предъ видъ отъ клоновитъ настоятелства при бждната имъ дейностъ.

Всички клонове да побързатъ съ *упавнение на смѣтките* си къмъ централната каса за 1925 год., за да може и Централното настоятелство отъ своя страна да посрещна на време задълженията си по общодружественитъ работи.

Да се съобщаватъ на Централното настоятелство на време и датитъ, когато ще се състоятъ *агитационитъ седмици* на разнитъ клонове.

По вт-проса за *конфедерацията* за физическо възпитание помѣстената въ миналия брой на списанието, въ хрониката за туристически срещи бележка е предизвикала недоумение у некой другари туристи. За избѣгване на възможни недоразумения Централното настоятелство дължи да даде едно осветление по заетото отъ него становище. Съгласно решението на лѣтошниятъ съборъ въпросътъ за влизането на дружеството ни въ конфедерацията се отложи за проучване и разрешаване отъ идния съборъ. Понеже повечето и отъ другитъ организации, които уставопроектътъ на конфедерацията опредѣля като основателни нейни членове, нѣмаха и нѣматъ още одобрението на върховното си управително тѣло за приемане на устава и влизане въ конфедерацията, последната въ действителностъ официално не сѣществува. Това е констатирано и въ протокола на представителитъ на тази организация отъ 20 октомври т. г., дето е казано дословно: „до получаване съгласието, на последната организация, за да се не губи време, да се *уреди времененъ комитетъ* съ мандатъ 6 месеци, които да се ръководи временно отъ проекто-устава. Презъ този срокъ временния комитетъ да изработи платформата за дейностъ, да подготви и разработи почвата върху която ще легне новата обща организация, евентуалнитъ бждещи поправки на устава и пр.

По поводъ на тоя протоколъ и имайки предъ видъ решението на лѣтошния съборъ Централното настоятелство изяви съгласие да участвува и въ бждещитъ заседания ва временния комитетъ по учредяването на конфедерацията при следнитъ условия: най-много до предстоящия дружественъ съборъ, презъ който периодъ отъ време да се конкретизиратъ точно целитъ, задачитъ и бждащата работа на конфедерацията, безъ да се поематъ никакви бюджетни ангажменти и проектоустава се има само като временна наредба. Това становище бѣ възприето отъ представителитъ и на другитъ организации и споменатиятъ времененъ комитетъ не представлява конфедерацията, а има за задача да проучи и изясни по-конкретно целитъ и задачитъ на проектираната конфедерация за физическо възпитание и да обособи нейната физиономия за да може (да има възъ основа на какво) върховнитъ органи на отделнитъ организации да се произнесатъ за или противъ участието имъ въ конфедерацията.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ГОД. XVIII

СТАТИИ

	стр.
Царь Самуилъ на Охридското езеро (стих.)	
отъ Ботьо Савовъ	2
града на Самуила отъ Любомиръ Владикинъ	3
Пещерата „Тъмната дупка“ при Карлуково	
отъ Р. Поповъ	5
На Бернина отъ Максъ Андерсъ	8
По старитъ стѣпки отъ И. Болчевъ	18
Туристическа реклама отъ Ст. Чилингировъ.	21
До Nicopolis ad Istrum отъ Д-ръ П. Д. Скорчевъ	23
Тодоринъ връхъ отъ К. Молеровъ	26
Славянски туризъмъ отъ Илия Антоновъ	27
Рила отъ Василъ Захариевъ	34
Туриститъ и държавата отъ Ил. Бърдаровъ	36
Чалжковския проходъ въ Стара планина	
отъ А. А. Караивановъ	38
На Цугшпице отъ В. Гр-ова	41
Оборище отъ С. Чилингировъ	50
Туризъмъ, археология, родолюбие отъ Йор. С. Господиновъ	54
Изъ Щубайскитъ алпи отъ П. Мутавчиевъ	56
Нашигъ голѣми задачи отъ П. Д.	66
Синитъ камъни отъ Георги Гюмняловъ	68
Нашето дѣло отъ Н. Галчовъ	82
Околница отъ С. Чилингировъ	84
Изъ Сръдна гора П. Д.	87
Петково и Карлуково отъ Н. Вранчевъ	91
Хижестроене отъ Н. Галчовъ	98
Знеполе отъ С. Чилингировъ	100
Унищожаватъ досаднитъ комари въ планинитъ отъ проф. Консуловъ	103
Лѣтни туристически лагери отъ Пѣйо	103
Осоговска планина отъ П. Д.	114
Изъ Странджа планина отъ П. Пиерини	117
Въ западнитъ склонове на Пирин отъ С. Алексиевъ	118
Самодивецъ отъ Wott	119
Плжтувания, презъ България въ 1827 отъ R. Walls	121
Къмъ Етимологията на Витоша отъ д-ръ В. Бешевлиевъ	123
Нощъ надъ Мадара отъ А. Каралийчевъ	130
Полуврагъ отъ С. Чилингировъ	131
Изъ Централнитъ Родопи отъ В. Миковъ	134
Защита на природата и туризма отъ Д-ръ Полякъ Загребъ	136
Българската кжша отъ Стоянъ Велковъ	138
Зиме презъ Рила	146
Синиятъ цвѣтъ на планинитъ отъ П. Пауновъ	148
Културно отнасяне къмъ природата отъ Из. Лековъ	151
Изъ старата география на България отъ Д-ръ Б. Бешевлиевъ	153
Буря надъ планината отъ Кул.	155
Рилскитъ езера	155

Събори и срещи. XIX Извънреденъ съборъ въ гр. В. Търново 12.-XIX редовенъ съборъ въ гр. Самоковъ 108, 125. Областна среща въ гр. Плевенъ 31; Областна среща въ гр. Шуменъ 47; Областна среща въ гр. Сливенъ 64; Областна среща въ Варна 94; Областна среща въ Габрово 110; Междуклонови срещи 142.

Некролози. Христо Колевъ 15.

Книжнина. Даване първа помощъ при нещастенъ случай 16; Пиринъ въ снимки 16; Витоша отъ П. Деларадевъ 16, 45, 141, Сборникъ въ честь на В. Н. Златарски 30; Ехо (хумор. листъ) 30; Метеорология отъ

ава Н. Ивановъ 63; Маршъ Кабиле 128; Туристическа библиотека 128; Пжтеводителъ за градъ Сливанъ и околността 156.

Вести и белѣжки. Преданието за основаването на гр. Marciaporolis 16; Мато-Грасо 30; Пещерата „Лепаница“ 45; Смъртта на Маллори и Ирвинъ на Монтъ Еверестъ 63; Славянски Туристически Съюзъ 106, 141. по името на Витоша 107; Нови измѣрвания въ Пиринъ 157

Хижи. Хижа „Царевецъ“ въ гр. В. Търново 64; Хижа Чумерна 107.

Дружественъ животъ. Списъкъ на клоноветъ на Б. Т. Д. 31; Харманлийски клонъ „Родопи“ 15; Карловския клонъ „Юмрукъ чалъ“ 15, 46, 96, 112, 128; Ямболски клонъ „Кабиле“ 31; Търновски клонъ „Трапезица“ 32, 46; Пловдивски клонъ „Калояновъ връхъ“ 32, 77; Врачански клонъ „Веслецъ“ 46, 78, 95, 112; Провадийски клонъ „Сини виръ“ 47, 78, 110; Бургаския клонъ „Странджа“ 47; Карнобатски клонъ „Чалж-кавакъ“ 47; Долнобански клонъ „Ибърски туристъ“ 48, 80; Габровски клонъ „Узана“ 48, 64; Дупнишки клонъ „Рилски езера“ 48, 96, 111; Сливенски клонъ „Българка“ 48; Преславски клонъ „Хорски долъ“ 64; Плевенския клонъ „Кайлъшка долина“ 76, 96; Казанлъшки клонъ „Орлово гнездо“ 77; Разложки клонъ „Пиринъ“ 77, 96, 111; 58 Бѣловски клонъ „Юндола“ 78; Свищовския клонъ „Алеко“ 78; Старо-Загорски клонъ „Сърнена гора“ 78; Хасковски клонъ „Аида“ 79, 96, 112; Софийски клонъ „Алеко Константиновъ“ 79; Дреновски клонъ „Бачо Киро“ 80; Търново Сейменски клонъ „Марица“ 96; Шуменски клонъ „Висока поляна“ 109; Ловешки клонъ „Стратешъ“ 110, 128; Кюстенлишки клонъ „Осоговецъ“ 111; Русенски клонъ „Приста“ 111; Видински клонъ „Божония“ 111; Белоградчишки клонъ „Миджуръ“ 111; Самоковски клонъ „Рилски тур стъ“ 111; Еленски клонъ „Чумерна“ 111, 128; Банския клонъ „Елъ-теле“ 127; Варненски клонъ „Девненски извори“ 128.

Нови клонове. Стражица 32, Банско 32, 46, Чирпназ 43; Белоградчикъ 46; Горна-Джумая 142.

Разни. Туристическа изложба 46; Туристически домъ въ Вратца 47; Борба съ комаритъ по Витоша 94; Временна трудова повинность 109; Залесяване 142;

Картини. Охридъ, Св. Иванъ (Кане'о) (начална) фот. Г. Трайчевъ 1; Охридъ 2; Профила на Самуила 3. Креп. стѣта на Ц. Самуилъ 4; Пещерата Тъмната дупка 5; Вътрешността на пещерата 7; Бернина 9; Пиринъ Гъзей 11; Въ политъ на Рила (начална) акв. П. Францалийски 17; Езерце при с. Байлово, винетка 18; Буки 19; Мусала 20; Куклитъ при Лакатникъ 22; Пиринъ, Дамяница, в. Гъзей 24; Пиринъ, Вѣвица, в. Дженгалъ 25; Пиринъ. Долината на р. Глазна 27; Хижа на Карловския клонъ подъ Юмрукъ Чалъ 30; Долината на р. Марица (начална) акв. В. Захариевъ 33; Резби на линолей 34, 35 и 36; Входа на долната пещера при Лакатникъ 37; Чалж-Кавакъ 40; Врачанския балканъ къмъ с. Дупни връхъ 41; Дупнивършката седловина 43; Оборище (начална) фот. Г. Трайчевъ 49; Кжщата на Бенковски 52; Преславския проходъ 55; Нюрнбергската хижа 57; Кжжелтъ на Бехара 61; Бехерската хижа 62; Рупитъ (начална) рис. Василъ Захариевъ 65; Самотникъ 67; Ваякъойското езеро 69; Цукърхюлтъ 72; Дрезденската хижа 73; По долината на Марица (начална) акв. А. Миленковъ 81; Родопски пейзажъ 82; Сухото езеро 85; Лозенския манастиръ „Св. Спасъ“ 89; Надъ Рилския манастиръ 92; Черната Скала — Чамъ Кория (начална) акв. В. Захариевъ 97; р. Камчия 98; хижа Мусала 99; Водопадъ — Рила 104; Хижа Чумерна 107; хижа Бъндерица (начална) рис. К. Щъркеловъ 113; гр. Банско-Пиринъ 114; Рилски гѣолове 115; Струма съ Пиринъ 118; Подъ Мусала 120; Градище при с. Смочанъ, Ловешко 122; Тръвна (начална) карт. Н. Таневъ 129; Мадара 130; скала при Мадара 132; Тръвна 133; Пловдивъ 134; кжща отъ Арбанаси 137; кжща отъ Тръвна 139;

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

МЕСЕЧНО ИЛЮСТРОВАНО СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И РОДИНОЗНАНИЕ
ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКОТО ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО

Открива се подписка за XIX (1927) годишнина (10 книжки, януарий — декемврий). Абонамента на списанието е 60 лева годишно. За чужбина абонамента е 100 лева. Презъ годината ще се дадатъ по възможность премии — художествени снимки отъ красиви български мѣстности. Списанието е препоръчано отъ Министерството на Нар. Просвѣта съ окр. № 1792 отъ 27 януарий 1922 год.

Всичко, ще се отнася до списанието, да се изпраща до:

Редакцията на БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ.

София, ул. „Солунъ“, 25.